

Hur gamla är de som bestämmer?

Om åldersrepresentation i politiska församlingar

Rapport 6
Maria Solevid
Lena Wängnerud

DELEGATIONEN FÖR
senior
arbetskraft

Hur gamla är de som bestämmer?

Om åldersrepresentation i politiska församlingar

Maria Solevid och Lena Wängnerud

*Rapport 6
Delegationen för senior arbetskraft
S 2018:10*

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

Samtliga rapporter i serien finns att ladda ner gratis på www.seniorarbetskraft.se
eller kan beställas från Delegationen för senior arbetskraft.
E-post: s.seniorarbetskraft@regeringskansliet.se

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet
Omslag: Elanders Sverige AB
Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2019

ISBN 978-91-985429-6-7

Förord

Delegationen för senior arbetskraft har i uppdrag att verka för ett mer inkluderande och åldersoberoende synsätt i arbetslivet. Delegationen ska sammanställa och sprida kunskap om forskning om äldres möjligheter och även föreslå åtgärder som motverkar åldersdiskriminering för att bättre tillvarata senior erfarenhet.

Som en viktig del av arbetet med uppdraget har delegationen valt att ta fram en serie underlagsrapporter som på olika sätt behandlar senior arbetskraft. Ambitionen är att bidra till en öppen och kunskapsbaserad debatt där olika perspektiv görs tillgängliga. Författaren ansvarar för innehåll och bedömningar i rapporterna, som utgör ett värdefullt underlag till delegationens arbete.

Den här underlagsrapporten, *Hur gamla är de som bestämmer? Om åldersrepresentation i politiska församlingar*, har utarbetats av Maria Solevid, fil.dr i statsvetenskap vid Göteborgs universitet och Lena Wängnerud, professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet. I rapporten presenteras bl.a. statistik över åldersrepresentationen bland svenska politiker i riksdagen, landstingsfullmäktigen, kommunfullmäktigen och Europaparlamentet. Det görs även en jämförelse av åldersrepresentationen mellan de nationella parlamenten i Norden.

Anna Fransson och Maria Söderberg, sekreterare i delegationen, har ansvarat för arbetet med underlagsrapporten.

Stockholm i september 2019

Anna Hedborg
Ordförande i Delegationen för senior arbetskraft

Innehåll

Inledning	5
Åldersfördelning bland parlamentsledamöter i Sverige och övriga Norden	9
Åldersfördelning bland svenska kommun- och landstingspolitiker	15
Åldersfördelning bland svenska europaparlamentariker	29
Slutdiskussion	31
Referenser	35

Inledning

Den här rapporten är en beskrivning av åldersrepresentationen bland svenska förtroendevalda politiker på nationell, regional, kommunal och EU-nivå med fokus på representation av åldersgruppen 65 år och äldre. Resultaten visar hur representationen har utvecklats över tid och åldersrepresentationen i den svenska riksdagen jämförs med motsvarande utveckling i övriga nordiska parlament. På kommunal nivå beskriver och jämför vi också representationen av äldre mellan partier och kommuner.

I samtliga jämförelser används åldersindelningen 18–29 år, 30–49 år, 50–64 år samt 65 år och äldre. Valet av ålderskategorier bygger på att det är dessa som förekommer i den offentliga statistik vi använt oss av. Underlaget är hämtat från statistiska centralbyråer i respektive land eller direkt från de nationella parlamenten. Olika resultat om åldersfördelning bland folkvalda politiker finns publicerade sedan tidigare, men den sammanställning vi gör i denna rapport är ny.

Den bild som framkommer är att såväl yngre som äldre är kraftigt underrepresenterade i politiken på nationell nivå. Utvecklingen i den svenska riksdagen liknar den som återfinns i våra nordiska grannländer. På kommunal nivå är dock mönstret ett annat – här utgör de äldre, 65 år och uppåt, ungefär lika stor andel bland politikerna som de är bland väljarna. Andelen yngre förtroendevalda är dock fortsatt låg på kommunal nivå. Det finns vissa skillnader mellan partierna men överlag har det skett en ökning av äldre politiker på kommunal nivå i alla partier sedan 2000-talets början. Representationen av äldre varierar också betydligt mellan svenska kommuner.

Vårt fokus i den här rapporten är på den andelsmässiga fördelningen av olika åldersgrupper bland förtroendevalda politiker. Beskrivningen görs mot bakgrund av att det finns forskning som visar att social bakgrund och inte enbart partitillhörighet har betydelse för politikens innehåll. Vi börjar med en kort redogörelse av

några huvudresultat i denna forskning för att återkomma till betydelsen av social bakgrund i rapportens slutdiskussion.

Representation av olika sociala grupper

Frågan om representation av olika sociala grupper har en lång historia. För drygt 200 år sedan använde John Adams, USA:s president 1797–1801 och en av författarna till den amerikanska konstitutionen, liknelsen miniatyrporträtt när han beskrev sin bild av den ideala lagstiftande församlingen:

A representative legislature should be an exact portratit, in minature, of the people at large, as it should think, feel, reason and act like them.¹

De krav han ställde för att tala om god politisk representation handlade dels om likhet med befolkningen, dels om att den lagstiftande församlingen skulle tänka, känna, resonera och handla som befolkningen i stort. I forskningen har det första kravet kallats för social representation och det andra kravet för idé- eller åsiktsrepresentation.

I svensk statsvetenskap fanns det länge en tradition av att framhålla åsiktsrepresentationen som den sammanhållande länken i demokratin. Nyare forskning utgår dock ofta från antagandet att social representation, politikernas likhet med befolkningen, har betydelse för politikens innehåll. Den brittiska statsvetaren Anne Phillips (1995) har myntat begreppet *närvarons politik* vilket sammanfattar tanken att social grupptillhörighet, vid sidan av partitillhörighet, har betydelse för politikernas idéer och handlande. I dag finns det relativt mycket forskning som visar att politikernas köns- tillhörighet har betydelse för politikens utformning. I den svenska riksdagen är det exempelvis en större andel kvinnliga än manliga politiker som prioriterar frågor som rör konflikten yrkesliv-familjeliv och jämställdhet i övrigt.²

En fråga som uppstår är dock hur man ska kunna avgöra vilka grupper som är viktiga att ta hänsyn till i det politiska livet. Ett samhälle består av en mängd sociala grupper vars behov och intressen ibland kolliderar. Det svar som ges i teorin om närvarons politik är

¹ Citat återgivet i Pitkin 1967:70.

² Wängnerud (2015).

att varje sådant ställningstagande bör bygga på en analys av hur samhällen är strukturerade. De grupper där det finns betydande ojämlikheter är de som det är viktigt att ta hänsyn till. I dag diskuteras dessutom ofta frågor om jämlikhet utifrån ett intersektionellt perspektiv, att en grupp som delar en viss bakgrund (till exempel kön) inte är enhetlig utan att det finns en rad andra faktorer (till exempel etnicitet eller utbildning) som samtidigt spelar en stor roll för vilka förutsättningar en grupp eller individ har i ett samhälle. Ytterst sett är dock detta en politisk fråga. Demokratiska processer – debatt och diskussion – medför förhoppningsvis att svåra avvägningar upplevs som legitima av breda grupper i befolkningen. De grupper som svenska partier i dag främst tar hänsyn till i sammansättningen av valsedlar är könstillhörighet, bostadsort, etnicitet samt ålder. Könstillhörighet är det som prioriteras mest och ålder prioriteras minst.³ Med andra ord, när olika kandidaters sociala bakgrundsfaktorer ställs mot varandra i en nomineringsprocess bedöms ålder som en relativt sett mindre viktig faktor vilket troligen beror på att ojämlikhet mellan grupper som en följd av ålder är mindre uttalad jämfört med ojämlikhet som följd av könstillhörighet eller etnicitet.

Det finns relativt få jämförande studier där den sociala bakgrunden hos parlamentsledamöter i flera olika länder jämförs med varandra. Ett undantag utgörs av en studie där Hanne Marthe Narud och Henry Valen (2000) ställt frågan *Does Social Background Matter?* och undersökt betydelsen av könstillhörighet, yrkes- samt sektorsbakgrund, utbildning och ålder i de fem nordiska parlamenten avseende politisk representation. Det viktiga resultatet i den undersökningen är att mönstren var väldigt likartade mellan de nordiska länderna: rent numerärt fanns det en överrepresentation av medelålders män med högre utbildning. Bland de mått på åsikter som inkluderats återfinns ideologisk vänster-högerposition, attityder till EU, den offentliga sektorns storlek, försvarsbudget, inkomstskillnader, sex timmars arbetsdag, förbud mot pornografi och könskvotering. I denna analys gav inte ålder något tydligt utslag men samtidigt ska man vara medveten om att ålderskategorin var grov (vilket blir en nödvändighet i den typen av undersökningar) och gjorde en åtskillnad mellan politiker som är yngre eller äldre än 45 år.

³ Freidenvall (2016); SOU 2016:5.

Vilka resultat som framkommer är också beroende på vilka åsiktsfrågor som ställs.

Resultat från undersökningar som fokuserat på den svenska riksdagen visar att de politiker som själva är 65 år eller äldre mer än sina yngre kollegor tycker att det är viktigt att stötta äldre/pensionärsorganisationers intressen och att de också, mer än sina yngre kollegor, uppger att de aktivt driver de äldres intressen i sin politiska gärning.⁴

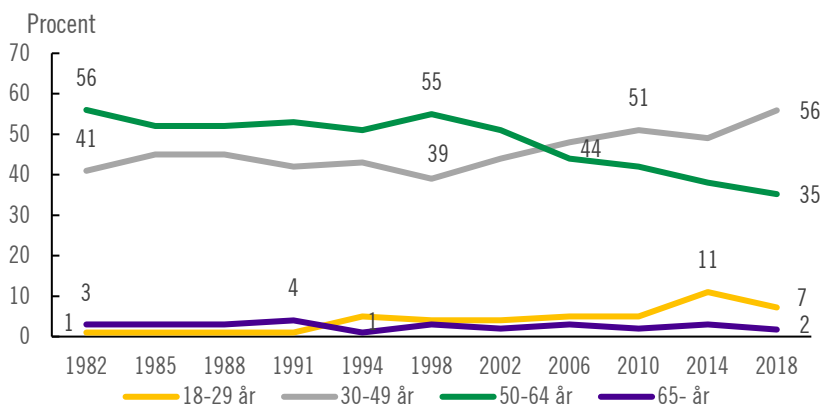
⁴ Karlsson och Wängnerud (2018).

Åldersfördelning bland parlamentsledamöter i Sverige och övriga Norden

Åldersfördelning bland svenska riksdagsledamöter

Figur 1 visar åldersfördelningen bland de svenska invalda riksdagsledamöterna från 1982 till 2018. Som figuren tydligt illustrerar dominerar den svenska riksdagen av ledamöter i åldern 30–49 år respektive 50–64 år. Tillsammans har de två åldersgrupperna under hela mätperioden utgjort nära eller över 90 procent av ledamöterna. Mellan 1982 och 2002 var riksdagsledamöter mellan 50–64 år den största åldersgruppen men från 2006 och framåt är i stället gruppen 30–49 år den största. Efter 2018 års val är andelen ledamöter som är i åldern 30–49 år 56 procent, medan andelen ledamöter mellan 50–64 år är 35 procent.

Figur 1 Åldersfördelning bland svenska riksdagsledamöter 1982–2018 (procent)

Källa: SCB (2019a). "Riksdagsval 1982–2018. Valda efter kön och ålder". N=349.

Såväl yngre som äldre riksdagsledamöter är jämförelsevis betydligt mer ovanliga. Över tid har andelen riksdagsledamöter som är 65 år eller äldre varierat mellan 1 och 4 procent, vilket i realiteten betyder mellan tre och fjorton ledamöter. Under tidsperioden har Sveriges riksdag bestått av mellan 5 till 8 partier. Även i en tänkt situation där det råder en helt jämn fördelning av äldre ledamöter mellan partierna blir det genomsnittliga antalet äldre ledamöter per parti mellan noll och några enstaka. Andelen riksdagsledamöter som är i åldern 18–29 år har ökat över tid, dock från en låg nivå. 1982–1991 utgjorde gruppen blott 1 procent av ledamöterna. 2014 års riksdag var den yngsta hittills med 11 procent av ledamöterna i åldern 18–29 år. Efter 2018 års val är motsvarande andel 7 procent vilket motsvarar 24 ledamöter.

Ett annat sätt att belysa åldersrepresentationen är att räkna ut en så kallad representationskvot där ålderssammansättningen bland de invalda riksdagsledamöterna jämförs med ålderssammansättningen bland de röstberättigade⁵. Om en åldersgrupp har samma andel förtroendevalda som andelen bland de röstberättigade blir kvoten 1. Är åldersgruppen överrepresenterad bland riksdagsledamöterna blir kvoten större än 1 och omvänt, är åldersgruppen underrepresenterad blir kvoten mindre än 1. Föga förvånande är representationskvoten tydligt under 1 för både åldersgruppen 18–29 år respektive åldersgruppen 65 år och äldre. I 2018 års val är kvoten 0,38 för den yngsta och 0,06 för den äldsta åldersgruppen. Omvänt, för 30–49-åringar respektive 50–64-åringar blir kvoten tydligt större än 1; 1,79 respektive 1,48. För 30–49-åringar blir kvoten år 2018 1,79. Sammanfattningsvis är både den yngsta och äldsta åldersgruppen kraftigt underrepresenterade i riksdagen i förhållande till väljarkåren.

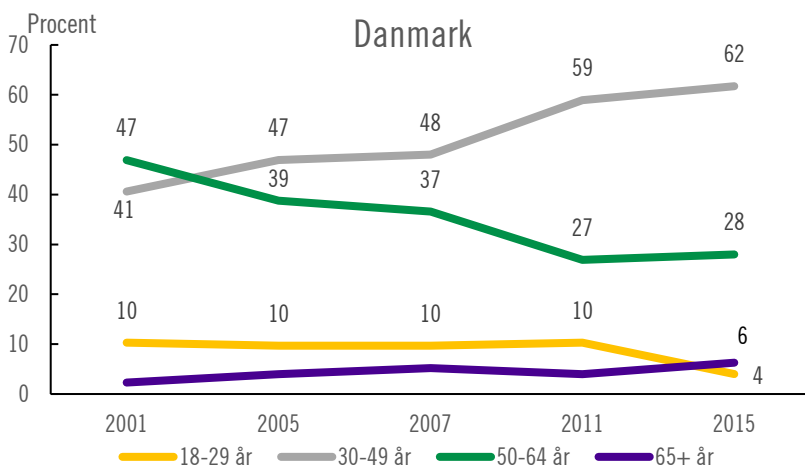
⁵ Röstberättigade efter ålder 2014 (avrundat till hela procent): 18–29 år: 19 procent, 30–49 år: 32 procent, 50–64 år: 23 procent, 65 år och äldre: 26 procent. Röstberättigade efter ålder 2018 (avrundat till hela procent): 18–29 år: 18 procent, 30–49 år: 31 procent, 50–64 år: 24 procent, 65 år och äldre: 27 procent. Källa: Valmyndigheten (2019a, 2019b). Representationskvoten=andelen ledamöter i åldersgruppen/andelen röstberättigade i åldersgruppen. Representationskvoterna för 2014 är: 18–29 år: 0,58, 30–49 år: 1,53, 50–64 år: 1,65, 65 år och äldre: 0,12.

Åldersfördelning bland nordiska parlamentsledamöter

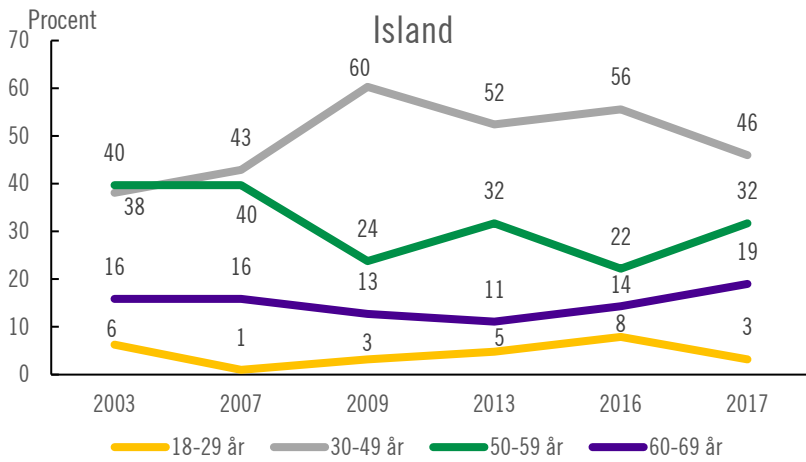
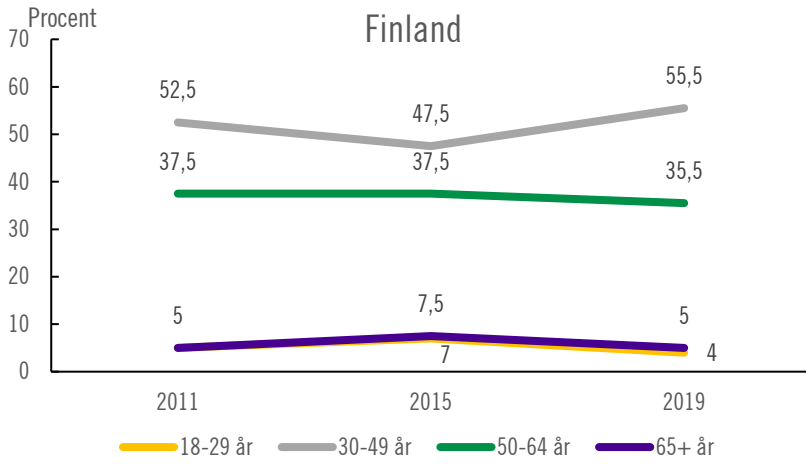
De observerade åldersmönstren bland de svenska riksdagsledamöterna går igen bland parlamentsledamöterna i våra nordiska grannländer. I såväl Danmark, Finland, Island som Norge är åldersgruppen 30–49 år den största bland de valda parlamentsledamöterna. I det senaste valet vi har uppgifter för i de olika nordiska länderna utgör andelen yngre medelålders 46–62 procent av de invalda.

I alla nordiska länder utom Island är ledamöter 65 år eller äldre den minsta åldersgruppen, med omkring 2–5 procent av de invalda, även om den exakta andelen varierat lite över tid. I det isländska fallet är åldersindelningen för statistiken annorlunda uppdelad, här får vi i stället andelen ledamöter i Alltinget som är 60–69 år. Under perioden 2003–2017 varierar andelen isländska ledamöter i denna åldersgrupp mellan 11 och 19 procent.

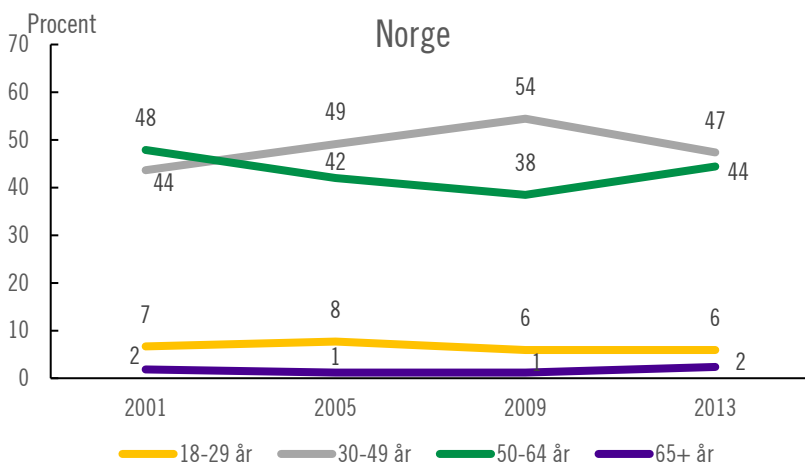
Figur 2 a–d Andel ledamöter i olika åldersgrupper i danska Folketinget, finländska Riksdagen, isländska Alltinget och norska Stortinget (varierande tidsperiod, procent)

Hur gamla är de som bestämmer? Om åldersrepresentation i politiska församlingar

Hur gamla är de som bestämmer? Om åldersrepresentation i politiska församlingar

Källor: Danmarks Statistik (2012), Folketinget (2015), Statistikcentralen (2019a, 2019b, 2019c), Hagstofa Íslands/Statistics Iceland (2019) och Stortinget (2019).

Kommentar. Folketinget N=175, Riksdagen N=200, Alltinget N=63, Stortinget N=169 (2001 år N=165). Uppgifter om åldersfördelningen bland Stortingsrepresentanterna efter 2017 års val finns inte publicerade på www.ssb.no eller på Stortingets hemsida. Danmark höll val till Folketinget 5 juni 2019 och vid rapportens leverans fanns det ännu inte sammanställd statistik över de invalda representanternas ålder.

I danska Folketinget sitter 175 invalda ledamöter. I Danmark har invalda Folketingsledamöter i åldern 30–49 år ökat varje val vi har information om, från 41 procent 2001 till 62 procent 2015. Under samma tidsperiod har ledamöter i åldersgruppen 50–64 år stadigt minskat, från 47 till 28 procent. För både de yngsta och äldsta representanterna är utvecklingen över tid stabil och på en låg representationsnivå. Andelen representanter mellan 18 och 29 år har varit 10 procent under hela mätperioden, med undantag för de som blev invalda 2015 där andelen yngre sjönk till 4 procent. Andelen Folketingsrepresentanter som är 65 år eller äldre har över tid varierat mellan 2 och 6 procent, vilket motsvarar mellan 3 och 12 ledamöter.

Den finska Riksdagen består av 200 ledamöter. I Finland har utvecklingen över tid, för de tre val det finns statistik för, varit mycket stabil. Andelen representanter i den största åldersgruppen, 30–49 år, har legat strax under eller över 50 procent. Andelen invalda representanter 50–64 år har varit omkring eller strax över 35 procent. Slutligen, andelen ledamöter i den yngsta respektive den äldsta åldersgruppen är låg, omkring 5 procent vilket motsvarar cirka 10 ledamöter från vardera gruppen. Även i det finska fallet kan vi dra slutsatsen att

både äldre och yngre ledamöter är underrepresenterade i förhållande till väljarkårens sammansättning.

Som en följd av finanskriser, regeringskriser och korruptions-skandaler har Island hunnit ha hela sex Alltingsval sedan 2003. I sammanhanget är det också viktigt att påpeka att det isländska Alltinget består av 63 ledamöter, vilket betyder att 1–2 procent (beroende på avrundning) motsvarar 1 ledamot. Även på Island har andelen representanter i åldern 30–49 år ökat över tid, medan representanter som är mellan 50–64 år minskat något, men i jämförelse med det danska fallet är ökningen respektive minskningen något mindre dramatisk. Andelen 30–49-åringar har ökat från 38 till 46 procent, men efter 2009 års val var andelen hela 60 procent. Andelen 50–64-åringar har under motsvarande period minskat från 40 till 32 procent, och lägst notering finns efter 2016 års val på endast 22 procent. Som tidigare nämndes är åldersgruppsindelningen annorlunda i den isländska statistiken och vi får här uppgifter på andelen ledamöter som är 60–69 år. I det senaste valet 2017 är andelen ledamöter som är 60–69 år 19 procent. Med andra ord fanns det inte år 2017 några isländska alltingsledamöter som var äldre än 69 år. Den äldsta ledamoten är dock född 1948 och har i dag passerat 70 år (Alltinget, 2019), men personen i fråga var alltså 69 år när statistiken sammanställdes.

Precis som i övriga nordiska länder dominerar två åldersgrupper det norska Stortinget. Ledamöter som är mellan 30–49 år respektive 50–64 år har över tid utgjort drygt 90 procent av samtliga Stortingsledamöter som är 169 till antalet. Sedan valet 2005 är ledamöter 30–49 år den största gruppen med strax under eller över 50 procent. Såväl yngre som äldre ledamöter är betydligt mer ovanliga och det går inte heller att utläsa någon förändring över tid. Andelen ledamöter som är 18–29 år är omkring 6 procent, medan andelen ledamöter som är 65 år eller äldre endast är 1–2 procent, vilket motsvarar 2–3 stortingsledamöter.

Sammanfattningsvis visar genomgången av den jämförande statistiken att ledamöter i åldern 30–49 år är den största åldersgruppen i alla nordiska parlament, den svenska riksdagen inräknad. I samtliga fem länder är ledamöter i den yngsta och äldsta åldersgruppen relativt sett ovanliga, vilket också innebär att båda grupperna kan betraktas som underrepresenterade på nationell politisk nivå. I de nordiska parlamenten sitter bara ett fåtal valda ledamöter som är 65 år eller äldre.

Åldersfördelning bland svenska kommun- och landstingspolitiker

Om bilden på nationell nivå pekar på stabilt låga andelar äldre ledamöter såväl i Sverige som i våra nordiska grannländer blir bilden en helt annan när vi byter perspektiv till de folkvalda och förtroendevalda politikerna i svenska kommuner och landsting. I detta avsnitt väljer vi att presentera statistik om åldersfördelning både bland de *folkevalda* i kommun- och landstingsfullmäktigen och de *förtroendevalda* i kommun- och landsting mer generellt. När det gäller den senare gruppen följer SCB kommunallagens (SFS 2017:725) definition, och statistiken över förtroendevalda i kommun och landsting omfattar därmed personer som är ledamöter eller ersättare i kommun- eller landstingsfullmäktige eller har uppdrag i nämnder, fullmäktigeberedning eller som revisor⁶. Det här betyder att en förtroendevald politiker både omfattar de direkt folkvalda och de indirekt valda, det vill säga dem vars uppdrag utses av fullmäktige. Det är viktigt att poängtera att de folkvalda politikerna i dag utgör cirka en tredjedel av alla förtroendevalda på kommunal nivå.⁷ Av den anledningen är det betydelsefullt att också beakta åldersfördelningen bland samtliga förtroendevalda politiker, oavsett om de är folkvalda eller indirekt valda.

Enligt SCB har både antal folkvalda och antalet förtroendevalda på kommun- och landstingsnivå minskat över tid. I valet 2018 valdes 12 679 personer in till Sveriges 290 kommunfullmäktigen. Motsvarande siffra 1982 var 13 500. Att andelen *fullmäktigeledamöter* minskat över tid beror bl.a. på att de minsta kommunerna (8 000 invånare eller färre) efter ändring i den tidigare kommunallagen (SFS

⁶ SCB (2016a).

⁷ 2014 valdes 12 763 politiker in i Sveriges 290 kommunfullmäktigen (SCB 2019b). Enligt SCB:s undersökning om förtroendevalda som redovisas i texten fanns totalt 36 845 förtroendevalda politiker i svenska kommuner 2015.

1991:900) 2014 nu kan ha fullmäktigen som består av 21 ledamöter mot tidigare 31 ledamöter. 2015 hade Sverige 36 845 *förtroendevalda* i 290 kommuner, detta att jämföra med 42 226 år 2003 och tittar vi längre tillbaka i backspegeln är minskningen av antal förtroendevalda ännu större.⁸

I genomsnitt hade en svensk kommun 146 förtroendevalda 2003, medan motsvarande siffra 2015 var 127.⁹

En ytterligare aspekt att ha i åtanke är att en överväldigande majoritet av Sveriges förtroendevalda politiker både på kommun- och landstingsnivå är fritidspolitiker. Definitionen av en fritidspolitiker är enligt SCB att man har arvode för politiska uppdrag som är lägre än 40 procent av en heltid. En deltidspolitiker har uppdrag som motsvarar 40 procent eller mer och en heltidspolitiker har följaktligen uppdrag på heltid.¹⁰ Av samtliga förtroendevalda är det 4 procent bland kommunpolitikerna och 7 procent bland landstingspolitikerna som är deltids- eller heltidspolitiker. Omvänt är det således 96 procent bland kommunpolitikerna och 93 procent bland landstingspolitikerna som är fritidspolitiker.¹¹

Figur 3 nedan visar åldersfördelningen bland personer som blivit valda i kommunfullmäktigevalen 1982–2018. Det första som är värt att notera i figuren är att åldersfördelningen blivit mer jämn över tid. Detta beror till stor del på att gruppen politiker som är 65 år och äldre blivit mer vanligt förekommande i kommunfullmäktigen.

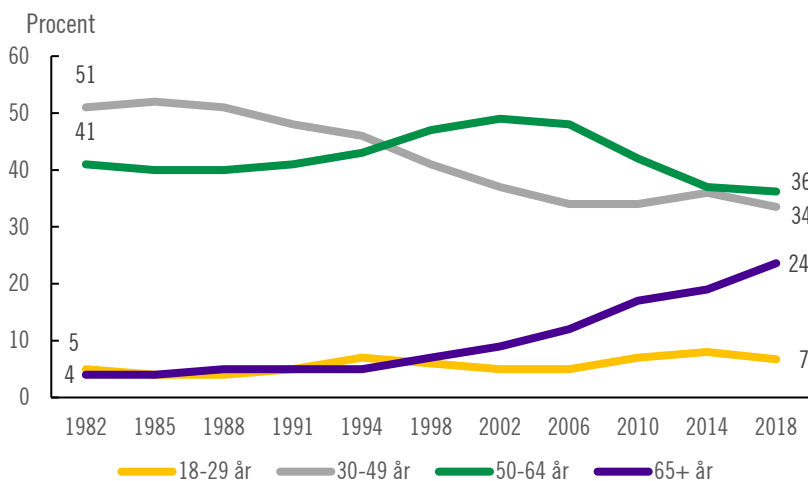
⁸ SCB (2016a).

⁹ SCB (2016a).

¹⁰ SCB (2016a).

¹¹ Enligt SCB (2016a) har andelen deltids- eller heltidspolitiker som är 65 år eller äldre ökat från 3 till 8 procent mellan 2003 och 2015. Eftersom åldersgruppen under samma period har ökat kraftigt bland de förtroendevalda generellt sett (se figur 4) innebär det att det bland de förtroendevalda som är 65 år eller äldre är en lägre andel 2015 jämfört med 2003 som är arvoderade på del- eller heltid och omvänt en högre andel som är fritidspolitiker.

Figur 3 Åldersfördelning bland valda till svenska kommunfullmäktigen 1982–2018 (procent)

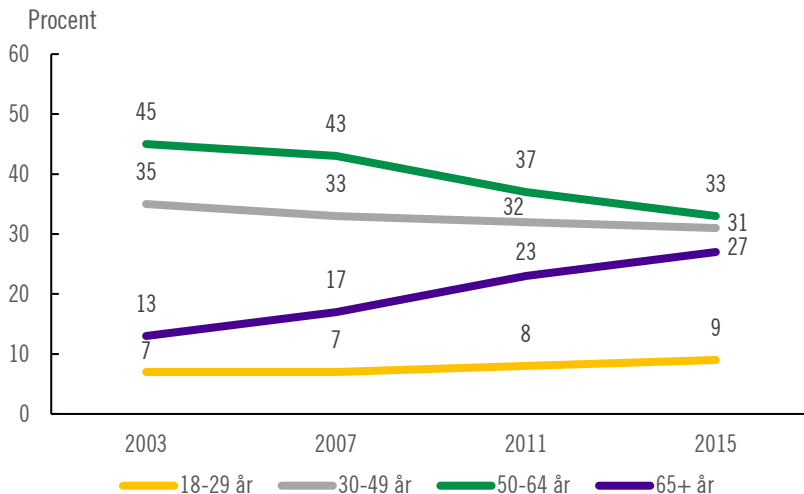
Källa: SCB (2019b). "Valda i kommunfullmäktigeval efter region, parti och kön. Valår 1982–2018".
Kommentar: Figuren avser de politiker som blivit valda i samband med kommunfullmäktigevalen. Ålder avser de invaldas ålder 31/12 respektive valår.

Sedan 1982 har andelen äldre *folkvalda* på kommunnivå ökat från 4 till 24 procent. Under samma period har andelen folkvalda kommunpolitiker 30–49 år minskat från 51 till 34 procent, medan andelen politiker i åldersgruppen 50–64 år varit mer stabil. Under perioden 1982–1991 var 30–49-åringarna den största åldersgruppen bland de folkvalda kommunpolitikerna men från 1994 är det i stället 50–64-åringarna. Efter valet 2018 är det dock mycket jämnt mellan de två åldersgrupperna, 34 procent av de folkvalda är 30–49 år och 36 procent är 50–64 år. Andelen kommunpolitiker mellan 18 och 29 år har legat på en låg nivå, mellan 5 och 7 procent av de folkvalda, under hela mätperioden.

Figur 4 nedan visar åldersfördelningen bland samtliga *förtroendevalda* i svenska kommuner under perioden 2003–2015. I den här figuren ingår alltså även de indirekt valda politikerna. Precis som i fallet med de folkvalda kommunpolitikerna är åldersgrupperna mer lika i storlek 2015 än 2003. Det som hänt över tid är att den största åldersgruppen, 50–64-åringarna, har minskat från 45 till 33 procent av de lokalt förtroendevalda samtidigt som gruppen förtroendevalda som är 65 år och äldre fördubblats, från 13 till 27 procent. Under

samma tid har andelen förtroendevalda i åldrarna 30–49 år respektive 18–29 år varit relativt stabil; drygt 30 procent respektive strax under 10 procent.

Figur 4 Åldersfördelning bland förtroendevalda i svenska kommuner 2003–2015 (procent)

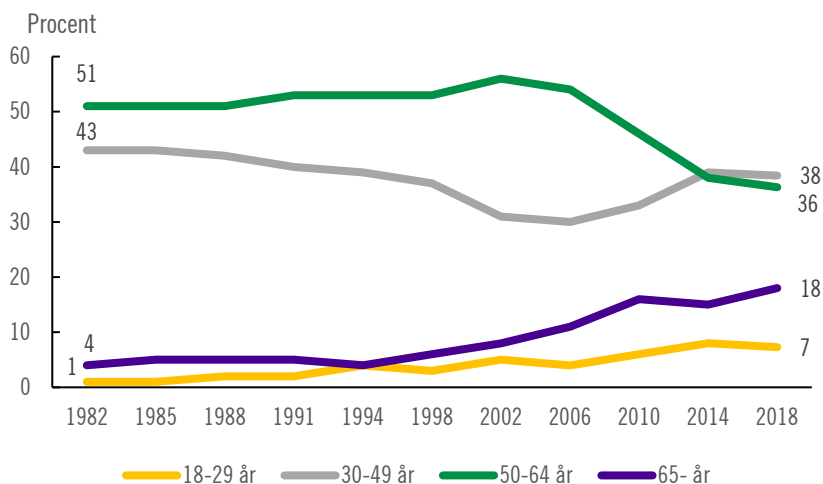
Källa: SCB, Förtroendevalda i kommuner och landsting 2007, 2011, 2015.
Kommentar: För 2003 är uppgifterna baserade på differenssiffror i 2007 års rapport.

Om vi byter fokus från kommun till landsting visar figur 5 nedan att det över tid blivit även en mer jämn åldersrepresentation bland de *folkvalda* landstingspolitikerna. 1982 utgjorde åldersgruppen 50–64 år hälften (51 procent) av alla folkvalda landstingspolitiker. Samma år var 43 procent av landstingspolitikerna 30–49 år och 4 respektive 1 procent var äldre än 65 år respektive 18–29 år. 50–64 åringar är den största åldersgruppen i svenska landstingsfullmäktigen ända fram till 2014 då åldersgruppen 30–49 år precis går om. 2014 var 38 procent av de invalda 30–49 år och 36 procent var 50–64 år.

Ökningen över tid av andelen politiker som är 65 år och äldre märks även på landstingsfullmäktigenivå, men ökningen är något mindre jämfört med kommunnivån. 2018 var 18 procent av de valda landstingspolitikerna 65 och äldre. Äldre är därmed alltså något under-

representerade på landstingsnivå. Unga landstingspolitiker är fortfarande den minsta och mest underrepresenterade åldersgruppen, även om en ökning från 1 till 7 procent har skett mellan 1982 och 2018.

Figur 5 Åldersfördelning bland valda till svenska landstingsfullmäktigen 1982–2018 (procent)

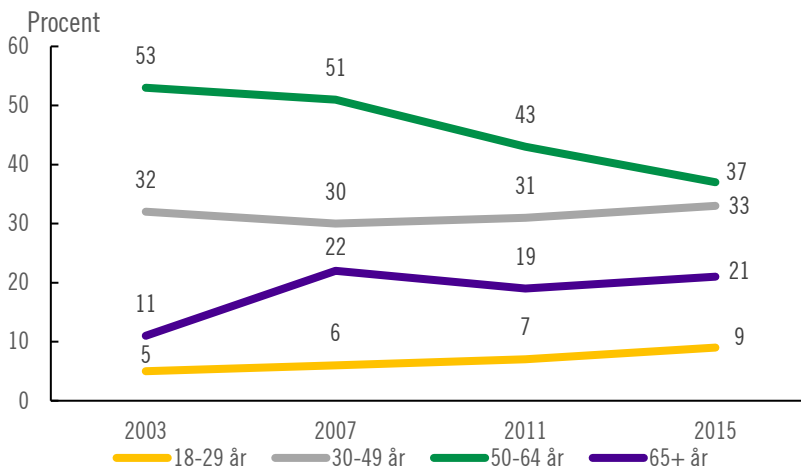

Källa: SCB (2019c). "Valda i landstingsfullmäktigeval efter region, parti och kön. Valår 1982–2018"
Kommentar: Figuren avser de politiker som blivit valda i samband med landstingsfullmäktigevalen. Ålder avser de invaldas ålder 31/12 respektive valår.

Bland de *förtroendevalda* på landstingsnivå är 50–64 år den största åldersgruppen, även om det skett en relativt stor minskning över tid (se figur 6). 2003 var 53 procent av de förtroendevalda på landstingsnivå 50–64 år, 2015 är motsvarande andel 37 procent. Jämfört med förtroendevalda på kommunnivå har minskningen i andelen förtroendevalda 50–64 åringar varit större på landstingsnivå.

Precis som på kommunnivå är förtroendevalda mellan 30–49 år den näst största åldersgruppen och gruppen utgör under samtliga år det finns statistik för cirka eller strax under en tredjedel av de förtroendevalda på landstingsnivå. Andelen förtroendevalda landstingspolitiker som är 65 år och äldre har, precis som på kommunal nivå, ökat över tid, men ökningen har skett från en lägre nivå. Till sist kan vi konstatera att yngre förtroendevalda utgör en liten andel även på landstingsnivå.

Figur 6 Åldersfördelning bland förtroendevalda i svenska landsting 2003–2015 (procent)

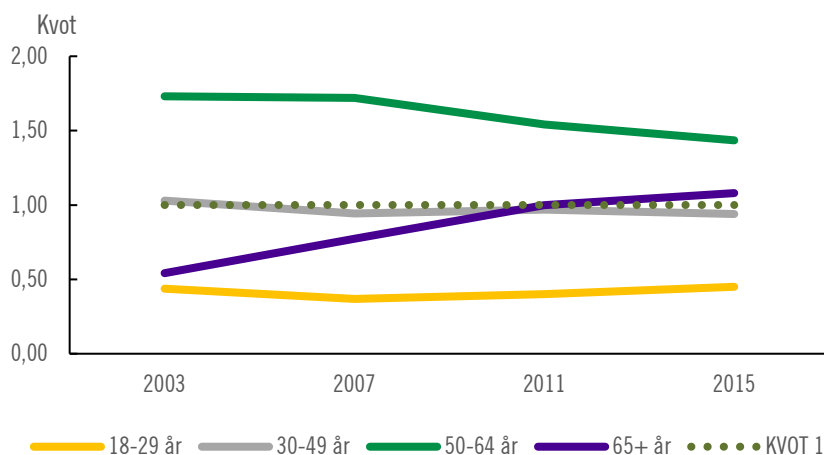

Källa: SCB, Förtroendevalda i kommuner och landsting 2007, 2011, 2015.
 Kommentar: För 2003 är uppgifterna baserade på differenssiffror i 2007 års rapport.

Ett annat sätt att visa representationsgraden är att räkna representationskvoter och i figur 7 redovisar vi kvoter där de *förtroendevalda* på kommunnivå jämförs med befolkningen. Om en åldersgrupp har samma andel förtroendevalda som andelen i befolkningen¹² blir kvoten 1. Om en åldersgrupp är underrepresenterad, det vill säga förekommer i lägre grad bland förtroendevalda i kommunerna än bland befolkningen, blir kvoten mindre än 1. Omvänt, är en åldersgrupp överrepresenterad blir kvoten större än 1. I figur 7 utgör den streckade linjen kvoten 1, det vill säga en idealsituation där en åldersgrupp är representerad bland de förtroendevalda i exakt samma utsträckning som i befolkningen.

¹² Enligt SCB avser befolkningen den folkbokförda befolkningen som är 18 år och äldre den sista december respektive valår. SCB kommenterar själva, t.ex. i rapporten från 2015, att det i befolkningen "finns utländska medborgare som inte är röstberättigade, men de utgör en relativt liten grupp" (SCB 2016a: 26, fotnot 8). För att ge exempel är åldersfördelningen i befolkningen den 31/12 2014 följande enligt SCB (2016a). 18–29 år: 20 procent, 30–49 år: 33 procent, 50–64 år: 23 procent, 65 år och äldre: 25 procent.

Figur 7 Åldersfördelning bland förtroendevalda i svenska kommuner i jämförelse med åldersfördelningen i befolkningen 2003–2015 (kvot)

Källa: SCB, Förtroendevalda i kommuner och landsting 2007, 2011, 2015.

Kommentar: Kvoten är uträknad enligt principen "andel förtroendevalda i en åldersgrupp dividerat med åldersgruppens andel i befolkningen". 1=lika stor andel bland förtroendevalda och i befolkningen. >1 större andel bland förtroendevalda än i befolkningen (överrepresentation). <1 lägre andel bland förtroendevalda än i befolkningen (underrepresentation).

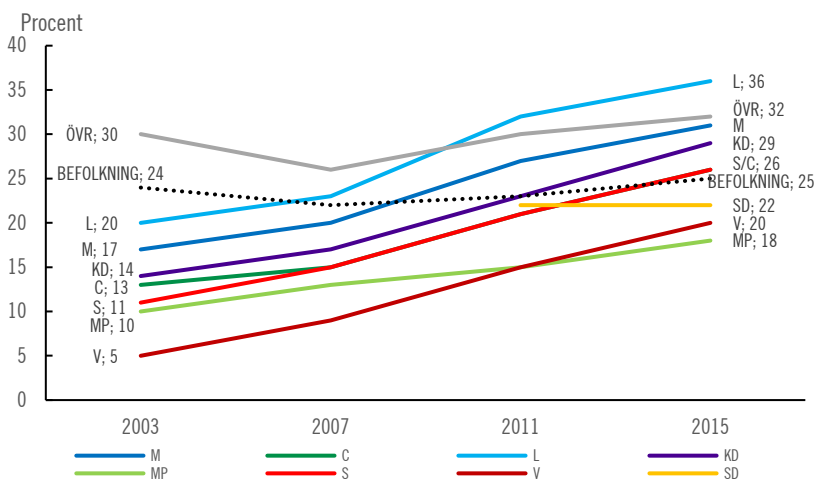
Förtroendevalda på lokal nivå som är 50–64 år gamla har under hela mätperioden varit överrepresenterade även om överrepresentationen minskat över tid. Representationen av åldersgruppen 30–49 år har i princip varit i balans under hela mätperioden, det vill säga gruppen förekommer i lika stor andel bland de förtroendevalda som i befolkningen.

Den största ökningen i representationsgrad står förtroendevalda som är 65 år och äldre för. 2003 och 2007 var den äldsta åldersgruppen tydligt underrepresenterad. 2011 var representationen i balans och 2015 finns en mindre överrepresentation av äldre förtroendevalda. Unga personer är tydligt underrepresenterade bland de förtroendevalda i jämförelse med befolkningen på kommunnivå under hela mätperioden. Även om vi inte här visar kvotgraf för åldersrepresentation på landstingsnivå har äldres politiska representation ökat även där, från 0,5 till 0,84 från 2003 till 2015¹³.

¹³ 2003 var andelen förtroendevalda på landstingsnivå som var 65 år och äldre 12 procent, 2015 var motsvarande andel 21 procent. 2003 var andelen äldre i befolkningen (18 år och äldre) 24 procent, 2015 var motsvarande andel 25 procent (SCB, 2015).

Den statistik vi hittills redovisat har varit den samlade bilden av ett lands parlament eller den genomsnittliga representationsbilden från svenska kommuner och landsting. Statistiken från SCB finns dock redovisad efter parti och kommun, vilket tillåter att vi gör vissa fördjupande analyser. Figur 8 visar andelen förtroendevalda som är 65 år eller äldre på kommunnivå efter parti. Med hjälp av figuren kan vi alltså avläsa om det är vissa partier som har större problem med under- eller överrepresentation av den äldsta åldersgruppen bland sina förtroendevalda. Som figur 8 visar har partierna i varierande grad äldre förtroendevalda.

Figur 8 Andel förtroendevalda 65 år och äldre på kommunnivå efter parti 2003–2015 (procent)

Källa: SCB, Förtroendevalda i kommuner och landsting 2007, 2011, 2015.

Kommentar: För 2003 är uppgifterna baserade på differenssiffror i 2007 års rapport.

Alla partier utom SD¹⁴ visar en ökning av andelen äldre förtroendevalda över tid. 2003 var äldre underrepresenterade bland samtliga partiers lokala förtroendevalda utom i kategorin övriga partier¹⁵. Medan andelen som var 65 år och äldre var 24 procent i befolkningen

¹⁴ Enligt SCB ingår SD i övriga partier 2003 och 2007.

¹⁵ Enligt SCB avser 'Övriga partier' partier som har representation i kommunfullmäktige men som inte har representation i Riksdagen. De flesta partier i kategorin Övriga partier är olika lokala partier.

(18 år och äldre) varierade andelen äldre mellan 5 procent (Vänsterpartiet) och 20 procent (Liberalerna) bland partiernas förtroendevalda. 2015 har i stället omkring hälften av partierna en överrepresentation av äldre, två partier har en representation som i princip motsvarar andelen äldre i befolkningen, medan tre partier har en viss underrepresentation av äldre.

Högst andel äldre 2015 har Liberalerna, 36 procent av deras kommunala förtroendevalda är 65 år eller äldre. För både Moderaterna och Kristdemokraterna är andelen äldre förtroendevalda omkring 30 procent. Centerpartiet och Socialdemokraterna har båda 26 procent förtroendevalda som är 65 år eller äldre, vilket är mycket nära befolkningssnittet på 25 procent. Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har alla en något lägre andel äldre förtroendevalda än genomsnittet i befolkningen. Lägst andel har Miljöpartiet med 18 procent äldre. Givet att Miljöpartiets väljare generellt har en yngre profil är det kanske inte förvånande att partiet också har lägre andel äldre förtroendevalda. Både Liberalerna och Moderaterna har dock en åldersammansättning bland väljarna som är nära snittet medan Kristdemokraterna har en större andel äldre väljare¹⁶. Med andra ord verkar inte andelen äldre väljare och andelen äldre förtroendevalda hänga samman särskilt starkt.

Tack vare SCB:s statistik¹⁷ finns också möjlighet att undersöka variationen i representation av åldersgrupper bland förtroendevalda mellan kommuner. Här fokuserar vi återigen på representationen av åldersgruppen 65 år och äldre. Som återgavs i figur 4 var andelen äldre förtroendevalda i genomsnitt i svenska kommuner 23 procent 2011 och 27 procent 2015¹⁸. 2011 varierade dock andelen äldre förtroendevalda mellan kommunerna från 12 procent till 39 procent. Variationen i representation av äldre mellan kommuner var betydande även 2015, mellan 15 och 40 procent. Korrelationen på kommunnivå mellan andel förtroendevalda 65 år och äldre 2011 och 2015

¹⁶ Oscarsson och Holmberg (2016).

¹⁷ SCB (2016b).

¹⁸ 2011: Medelvärde (andel förtroendevalda 65 år och äldre på kommunnivå): 23, standardavvikelse 5,8. 2014: Medelvärde (andel förtroendevalda 65 år och äldre på kommunnivå): 27, standardavvikelse 6,3.

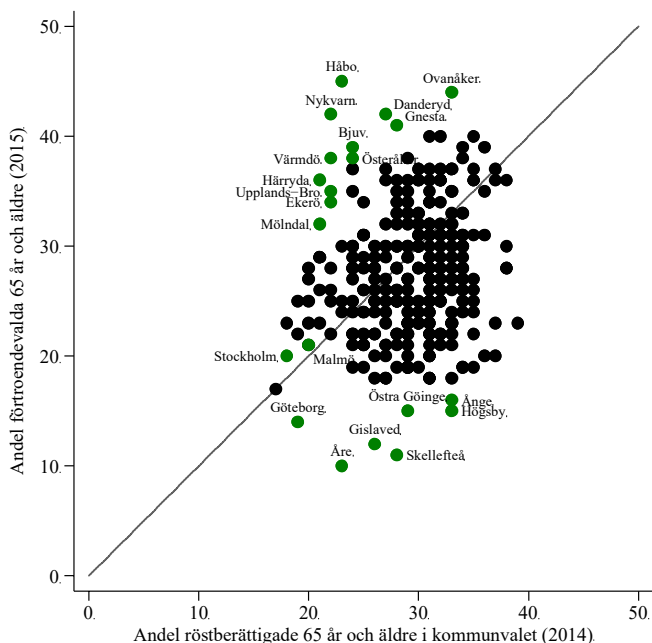
är 0,62¹⁹. Det betyder i korthet att kommuner som ena mandatperioden har lägre/högre andel äldre förtroendevalda tenderar att i hög grad ha en liknande situation nästa mandatperiod.

Bland kommunerna med lägst andel äldre förtroendevalda 2015 återfinns Åre, Skellefteå, Gislaved, Göteborg och Högsby och bland kommunerna med högst andel äldre förtroendevalda återfinns Hedemora, Gnesta, Nykvarn, Danderyd, Ovanåker och Håbo. Med andra ord återfinns både stora och små kommuner bland kommunerna med lägre/högre andel äldre bland sina förtroendevalda.

Ett ytterligare sätt att belysa representationsgraden är att undersöka hur representationen av äldre bland de förtroendevalda varierar mellan svenska kommuner i förhållande till andelen äldre bland de röstberättigade. I figur 9 nedan har kommuner som ligger ovanför den diagonala linjen i olika grad överrepresentation av äldre, kommuner som ligger under den diagonala linjen har i olika grad underrepresentation av äldre medan kommuner på och nära linjen har en representation bland äldre förtroendevalda som är i nivå med andelen äldre bland de röstberättigade. De grönmarkerade punkterna är kommuner som utmärker sig när det gäller över- respektive underrepresentation, men vi har även valt att markera ut Sveriges tre största kommuner, Stockholm, Göteborg och Malmö.

¹⁹ Ett korrelationsmått mäter styrkan i ett samband mellan två variabler. Måttet varierar mellan -1 (perfekt negativ samvariation) och +1 (perfekt positiv samvariation). 0 betyder avsaknad av samvariation.

Figur 9 Andel röstberättigade 65 år och äldre i kommunfullmäktigevalet 2014 i relation till andel förtroendevalda 65 år och äldre på kommunnivå (procent)

Källa: SCB (2016b) och Valmyndigheten (2019c).

Kommentar: Den diagonala linjen illustrerar perfekt representation, det vill säga när andelen äldre röstberättigade i kommunen är densamma som andelen äldre förtroendevalda i kommunen.

Bland kommunerna med en överrepresentation av äldre bland de förtroendevalda i relation till de röstberättigade finns till exempel Håbo, Ovanåker, Nykvarn, Danderyd, Gnesta, Bjuv och Värmdö. Omvänt, exempel på kommuner som 2015 hade underrepresentation av äldre bland sina förtroendevalda är Åre, Gislaved, Skellefteå, Östra Göinge, Ånge och Högsby. Om vi använder samma dataunderlag men i stället räknar ut den så kallade representationskvoten kommer vi fram till att den varierar mellan 0,39 (Skellefteå) och 1,97 (Håbo). Som i det tidigare exemplet (se figur 5) betyder 1 att andelen i åldersgruppen är lika hög som bland de röstberättigade väljarna. En kvot över 1 indikerar överrepresentation och en kvot under 1 betyder underrepresentation.

Vidare betraktar vi en representationskvot på 0,9 till 1,1 som representation av åldersgruppen i nivå med andelen i samma åldersgrupp bland de röstberättigade. År 2015 var den politiska representationen av äldre i balans i cirka 100 svenska kommuner medan vi ser olika grad av överrepresentation i ungefär 80 kommuner och olika grad av underrepresentation i 110 kommuner. De fem kommuner som i figur 9 har störst underrepresentation av äldre (Skellefteå, Åre, Högsby, Gislaved och Ånge) har alla en representationskvot på 0,5 eller lägre. De kommuner med störst överrepresentation av äldre förtroendevalda (till exempel Mölndal, Ekerö, Danderyd, Österåker, Upplands-Bro, Bjuv, Härryda, Värmdö, Nykvarn och Håbo) har representationskvoter på 1,5 eller högre.²⁰ I sammanhanget kan det vara värt att påpeka att röstberättigade personer 18–29 år 2015 var underrepresenterade bland förtroendevalda i 289 svenska kommuner, medan 50–64-åringar är något underrepresenterade i två kommuner, är representerade i nivå med andelen röstberättigade i cirka 20 kommuner och i olika grad överrepresenterade bland de förtroendevalda i resterande 268 kommuner. 30–49-åringar är underrepresenterade i cirka 70 kommuner, överrepresenterade i drygt 110 kommuner och representerade i nivå med sin åldersgrupp bland de röstberättigade i drygt 100 kommuner.

Sammanfattningsvis är åldersstrukturen bland förtroendevalda på kommunal- och landstingsnivå i all väsentlighet annorlunda jämfört med åldersstrukturen i riksdagen. På kommunal nivå är åldersgruppen 50–64 år den största följt av åldersgruppen 30–49 år, medan det omvända förhållandet råder i riksdagen. På landstingsnivå är gruppen 30–49 år numera störst bland de folkvalda, men inkluderas alla förtroendevalda är gruppen 50–64 år störst även här.

Under 2000-talet har den äldsta åldersgruppen dessutom tydligt ökat sin representationsgrad och är i dag inte längre underrepresenterade på kommunal nivå samtidigt som åldersgruppen alltså är tydligt underrepresenterad i riksdagen. Den yngsta åldersgruppen är i förhållande till befolkningen underrepresenterad såväl i riksdagen som i våra kommuner och landsting. Det kan också noteras att andelen

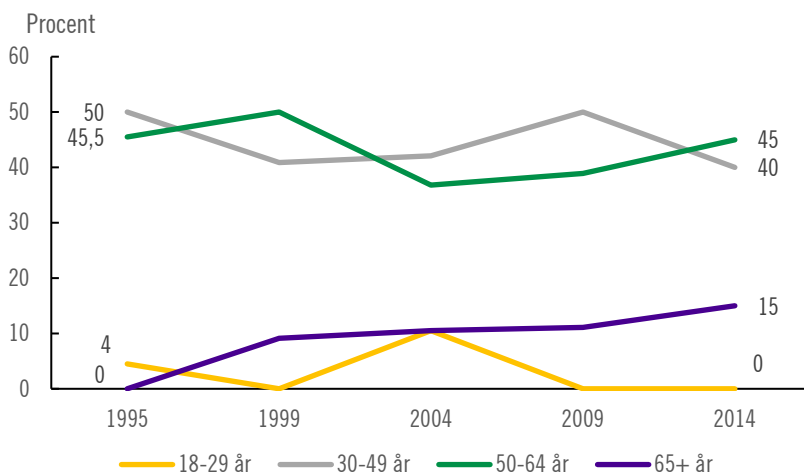
²⁰ För att beräkna representationskvoten per kommun har vi använt oss av uppgifter om andelen röstberättigade i kommunalvalen efter åldersgrupp i respektive kommun från Valmyndigheten (2019c) (<https://data.val.se/val/val2014/alkon/K/rike/alderkon.html>) och jämfört med uppgifter om andelen förtroendevalda i samma åldersgrupp per kommun (SCB 2016b). Representationskvoten per kommun = Andelen förtroendevalda i en åldersgrupp / andelen röstberättigade i samma åldersgrupp.

Yngre förtroendevalda i riksdag, kommun och landsting är förhållandevis lika, omkring eller strax under 10 procent. Till sist kan vi konstatera att det finns betydande skillnader såväl mellan partier som mellan kommuner när det gäller politisk representation av äldre.

Åldersfördelning bland svenska europaparlamentariker

Åldersfördelningen bland de svenska europaparlamentarikerna redovisas i figur 10 nedan. Det ska i sammanhanget påpekas att det är vanskligt att räkna procent när procentbasen är så låg som 19–22 personer eftersom varje person motsvarar cirka 5 procent. Att vi ändå väljer att redovisa procenttal här är för att det ska vara jämförbart med övriga siffror vi redovisat i den här rapporten.

Figur 10 Åldersfördelning bland svenska europaparlamentariker 1995–2014 (procent)

Källa: SCB (2015). "Nominerade, valda och ej valda kandidater vid val till Europaparlamentet efter kön och ålder. Antal samt andelar i procent. Valår 1995–2014" samt SVT Nyheter 2019.

Kommentar: Procentbasen (antal svenska europaparlamentariker) för de olika åren är 1995 och 1999: 22, 2004: 18, 2009: 19 och 2014: 20. Av de 20 svenska parlamentariker som valdes in i samband med 2019 års Europaparlamentsval (Valmyndigheten 2019d) är 15 stycken 30–49 år och 5 stycken 50–64 år. Ingen av de invalda parlamentarikerna 2019 är yngre än 30 eller äldre än 64 år (SVT Nyheter 2019).

Precis som bland våra riksdagsledamöter och förtroendevalda på kommun- och landstingsnivå dominerar åldersgrupperna 30–49 år respektive 50–64 år bland de svenska europaparlamentarikerna och tillsammans utgör de sedan 1995 mellan 79 och 95 procent. Andelen parlamentariker i åldern 18–29 år har varierat mellan 0 och 10 procent, vilket som mest motsvarar 2 personer.

Andelen äldre parlamentariker har ökat något över tid. Bland de första svenska europaparlamentarikerna 1995 var ingen 65 år eller äldre. Sedan 1999 har omkring 10 procent tillhört denna åldersgrupp, vilket motsvarar 2 personer. Efter 2014 års Europaparlamentsval var 3 av de 20 invalda ledamöterna 65 år eller äldre.

Även om statistiken för 2019 års invalda ännu inte är publicerad på SCB finns många publiceringar i media av vilka som blev de svenska Europaparlamentarikerna och i dessa publiceringar finns också uppgifter om ålder. Av de invalda är 15 parlamentariker (75 procent) 30–49 år och 5 parlamentariker (25 procent) 50–64 år. Det betyder att det 2019–2024 inte kommer finnas någon svensk europaparlamentariker som är yngre än 30 år eller äldre än 65 år och vi har nu således de minst åldersrepresentativa parlamentarikerna under Sveriges tid som EU-medlem.

Slutdiskussion

Svenska politiker utgör inte något miniatyrporträtt av befolkningen åldersmässigt. Dock har det skett förändringar i ålderssammansättningen över tid och det finns skillnader mellan den nationella och den lokala nivån. I rikspolitiken är såväl de äldre som de yngre kraftigt underrepresenterade men i politiken på kommunal nivå är gruppen äldre på övergripande nivå representerade på ett sätt som motsvarar deras andel bland de röstberättigade väljarna. Det mönster vi ser i åldersrepresentationen bland riksdagsledamöter, att både yngre och äldre är underrepresenterade, är ett mönster vi också kan identifiera i de nationella parlamenten i Danmark, Finland, Island och Norge.

Vidare, även om vi kan konstatera att äldre personer på kommunnivå generellt sett är representerade bland de förtroendevalda i nivå med snittet i befolkningen eller bland de röstberättigade, kan vi också identifiera betydande skillnader mellan kommuner. Huruvida denna skillnad, att äldre är överrepresenterade bland förtroendevalda i vissa kommuner, underrepresenterade i andra och representerade i nivå med sin åldersgrupp i ytterligare andra kommuner, får några effekter på förd politik kan vi på basis av denna rapport dock inte uttala oss om.

Sedan 1970-talets början har det skett en kraftig ökning av andelen kvinnor i såväl riksdagen som i folkvalda församlingar på lokal nivå. Forskning visar att denna förändring till stor del kan förklaras med partiernas aktiva satsningar på att få fram fler kvinnliga politiker.²¹ Även när det gäller åldersrepresentation är detta en fråga som partierna ytterst sett har stort ansvar för.

De äldre, 65 år och uppåt, utgör i genomsnitt ungefär hälften av samtliga partimedlemmar²², vilket innebär att det finns ett ”utbud”

²¹ Wängnerud (2015).

²² SOU 2016:5.

att rekrytera från. På kommunal- och landstingsnivå är också en överväldigande majoritet av alla politiker, både folkvalda och indirekt valda, fritidspolitiker. Att arbeta som förtroendevald på fritiden är troligen lättare att utföra efter ett avslutat yrkesliv eftersom tiden som står till förfogande för ”annat” ökar.

I ett jämförande perspektiv underlättar det också att omsättningen bland svenska politiker är relativt hög – i riksdagen är det ungefär 25 procent som redan före ett nytt val äger rum uppger att de vill lämna sitt uppdrag.²³ På kommunal nivå var det i 2010 respektive 2014 års val ungefär 35 procent av dem som valdes in som inte tidigare varit nominerade till ett kommunalt uppdrag och omkring 40 procent som inte tidigare varit invalda.²⁴ Detta innebär att det borde finnas möjligheter, om partierna önskar, att tänka mer strategiskt kring social representation av ålder, vem som blir nominerad och vem som hamnar på valbar plats på valsedeln.

En aspekt som vi av avgränsningsskäl inte diskuterat i någon större utsträckning i rapporten är väljarna. Som tidigare nämndes finns vissa åldersmönster i röstningsbeteende, till exempel har Kristdemokraterna ofta haft en något högre andel äldre väljare, men det gäller även Socialdemokraterna och delvis också Liberalerna. Men i jämförelse med andra sociala skiljelinjer är ålder inte det som främst skiljer ett partis väljargrupp från ett annat partis.²⁵

Samtidigt visar andra indikatorer att äldre prioriterar politiska frågor på ungefär samma sätt som övriga åldersgrupper. Till exempel prioriterar personer som är 65 år och äldre skolfrågor i lika hög grad som genomsnittet i Sverige. Och även om en större andel, jämfört med genomsnittet, bland de som är 65 år och äldre tycker att äldrefrågor är ett viktigt samhällsproblem hamnade äldrefrågor på samma placering (4) i ämnesrangordningen bland äldre som bland genomsnittet i befolkningen.²⁶ Ytterligare studier behövs dock för att mer systematiskt undersöka åldersmönster i väljarbeteende och huruvida sådana eventuella skillnader ökat eller minskat över tid.

Några avslutande reflektioner från vår sida är att fortsatta diskussioner om betydelsen av åldersrepresentation i svensk politik bör uppmärksamma var politiska beslut fattas som särskilt berör olika

²³ Ahlbäck Öberg, Hermansson och Wängnerud (2007).

²⁴ SCB (2013); SCB (2016c). Den äldsta jämförelsepunkten för tidigare nominering respektive inval är 1991 års kommunfullmäktigeval.

²⁵ Oscarsson och Holmberg (2016).

²⁶ Solevid (2017).

åldersgrupper i deras vardag. Jämfört med riksdagen är den kommunala nivån ofta mindre synlig i medias rapportering och den offentliga debatten, medan det direkta inflytande över exempelvis äldreomsorg är stort.

Frågor om numerär fördelning är viktiga i sig, men dimensionen om vilka arenor som främst formar förutsättningarna för olika åldersgrupper får inte glömmas bort i diskussioner om god representation. För att nå ytterligare kunskap i ämnet efterlyser vi studier, som i likhet med de som gjorts av kön och politik, undersöker åldersrepresentativiteten bland politiker med mest makt i kommunerna. Vi bedömer också att det vore värdefullt att genomföra systematiska studier av den s.k. närvarons politik på kommunnivå. Gör kommuner med större andel äldre förtroendevalda andra budgetprioriteringar inom till exempel äldreomsorg än kommuner med lägre andel äldre förtroendevalda?

Slutligen, det som skiljer frågor om ålder från andra sociala tillhörigheter är att ålder är en föränderlig kategori, medan exempelvis könstillhörighet och etnicitet är mer stabila. Att ha varit ung är en erfarenhet som övriga åldersgrupper bär med sig, dock är det endast den äldre åldersgruppen som har direkt egen erfarenhet av vad åldrandet innebär. I likhet med tidigare kan vi i dagsläget bara peka på behovet av ytterligare studier där konsekvenserna av ålderssammansättningen i folkvalda församlingar får en genomgripande belysning.

Referenser

- Ahlbäck Öberg, Shirin, Hermansson, Jörgen och Lena Wängnerud (2007), *Exit riksdagen*. Malmö: Liber.
- Alltinget (2019), Altingets medlemmer, <https://www.althingi.is/alttext/cv/da/> (senast nedladdad 2019-08-12).
- Danmarks Statistik (2012), ”65+. Et portræt af de ældres lov, arbejdsliv og sociale situation”, <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=18516&sid=65plus> (senast nedladdad 2019-08-14).
- Folketinget (2015), ”Folketingets medlemmer i tal ved valget 2015”, https://www.ft.dk/~media/pdf/publikationer/informationsark/folketingets_medlemmer/folketingets_medlemmer_i_tal.ashx?la=da (senast nedladdad 2019-08-14).
- Freidenvall, Lenita (2016), Intersectionality and candidate selection in Sweden. *Politics* 36(4). 355-363.
- Hagstofa Íslands/Statistics Iceland (2019), “Elected members to the Althingi by sex, age and political organization 2003–2017”, https://px.hagstofa.is/pxen/pxweb/en/Ibuar/Ibuar__kosningar__althingi__althkjornir/KOS02052.px/?rxid=1f6d60a4-9817-4e9f-95fd-6264d8c03a0f (senast nedladdad 2019-08-14).
- Karlsson, David och Lena Wängnerud (2018), Social representation i riksdagen. I David Karlsson red. *Folkets främsta företrädare*. Göteborgs Universitet: Förvaltningshögskolan och Statsvetenskapliga institutionen.
- Narud, Hanne Marthe och Henry Valen (2000), Does Social Background Matter? I Esaiasson, Peter och Knut Heidar *Beyond Westminster and Congress*. The Nordic Experience. Columbus: Ohio State University Press.

- Oscarsson, Henrik och Sören Holmberg (2016), *Svenska väljare*. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Phillips, Anne (1995), *The Politics of Presence*. Oxford: Oxford University Press.
- Pitkin, Hanna (1967), *The Concept of Political Representation*. Berkeley: University of California Press.
- SCB (2008), Demokratistatistisk rapport 7, Förtroendevalda i kommuner och landsting 2007 – En rapport om politikerantal och representativitet.
- SCB (2012), Demokratistatistik rapport 12, Förtroendevalda i kommuner och landsting 2011.
- SCB (2013), Demokratistatistisk rapport 15, Folkvaldas villkor i kommunfullmäktige - en studie av representativitet, avhopp och synen på uppdraget.
- SCB (2015), Nominerade, valda och ej valda kandidater vid val till Europaparlamentet efter kön och ålder. Antal samt andelar i procent. Valår 1995–2015.
<http://www.statistikdatabasen.scb.se/goto/sv/ssd/C2EUvalNomAlder> (senast nedladdad 2019-06-14)
- SCB (2016a), Demokratistatistik rapport 22, Förtroendevalda i kommuner och landsting 2015.
- SCB (2016b), ”Förtroendevalda i kommuner efter ålder och kommun. Antal och andel. Mandatperiod 2011–2014 – 2015–2018.
<http://www.statistikdatabasen.scb.se/goto/sv/ssd/ME0002KommunT16> (senast nedladdad 2019-06-14).
- SCB (2016c), Demokratistatistik, rapport 23. Demokratins representanter – en studie av representativitet, delaktighet och syn på uppdraget.
https://www.scb.se/contentassets/4e30d61fcc8847b1abf35141241f5da1/me0107_2014a01_br_me09br1603.pdf (senast nedladdad 2019-08-15).
- SCB (2019a), ”Riksdagsval 1982–2018. Valda efter kön och ålder”,
<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/demokrati/allmanna-val/allmanna-val-nominerade-och-valda/pong/tabell-och-diagram/nominerade-och-valda-kandidater-i-riksdagsval/> (senast nedladdad 2019-08-12).

- SCB (2019b), ”Valda i kommunfullmäktigeval efter region, parti och kön. Valår 1982–2018”,
<http://www.statistikdatabasen.scb.se/goto/sv/ssd/Kfledamoter>
(senast nedladdad 2019-06-14).
- SCB (2019c), ”Valda i landstingsfullmäktigeval efter region, parti och kön. Valår 1982–2018”,
<http://www.statistikdatabasen.scb.se/goto/sv/ssd/Ltledamoter>
(senast nedladdad 2019-06-14).
- SFS (1991:900) Kommunallag.
- SFS (2017:725) Kommunallag.
- Solevid, Maria (2017), ”Äldres politiska inflytande”, blogginlägg publicerat på Politologerna 2017-12-05,
<https://politologerna.wordpress.com/2017/12/05/lucka-5-aldres-politiska-inflytande/> (senast nedladdad 2019-06-14).
- SOU 2016:5, *Låt fler forma framtiden! Betänkandet av 2014 års Demokratiutredning – Delaktighet och jämlikt inflytande*.
<https://www.regeringen.se/contentassets/16dfd1fed76e42dd9f40c9229637e44b/lat-fler-forma-framtiden-sou-20165-del-a.pdf>
- Statistikcentralen (2019a), ”Åldersfördelningen bland de invalda riksdagsledamöterna efter kön, parti och valkrets i riksdagsvalet 2011”,
http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/sv/StatFin_Passiivi/StatFin_Passiivi_vaa_evaa_evaa_2011/160_evaa_tau_106_sv.px/?rxid=e6479430-6a5f-4199-ae6a-8fdcb392bfa4 (senast nedladdad 2018-08-14).
- Statistikcentralen (2019b), ”Åldersfördelningen bland de invalda riksdagsledamöterna efter kön, parti och valkrets i riksdagsvalet 2015”,
http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/sv/StatFin_Passiivi/StatFin_Passiivi_vaa_evaa_evaa_2015/160_evaa_tau_106.px/?rxid=e6479430-6a5f-4199-ae6a-8fdcb392bfa4 (senast nedladdad 2018-08-14).
- Statistikcentralen (2019c), ”Åldersfördelningen bland de invalda riksdagsledamöterna efter kön, parti och valkrets i riksdagsvalet 2019”,
http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/sv/StatFin/StatFin_vaa_evaa_evaa_2019/160_evaa_2019_tau_106.px/ (senast nedladdad 2019-08-14).
- Stortinget (2019), ”Statistikk. Stortingsrepresentantene fordelt på aldersgrupper og partier. Periode 2001, 2005, 2009, 2013”,

<https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Representantene/Statistikk/> (senast nedladdad 2019-08-14).

- SVT Nyheter (2019), ”Lista: Svenska politikerna som tar plats i Europaparlamentet i juli”,
<https://www.svt.se/nyheter/de-kan-ta-plats-i-europaparlamentet-i-juli>. Publicerad 2019-05-31 (senast nedladdad 2019-08-14).
- Valmyndigheten (2019a), ”Val till riksdagen – Ålder och kön. Val 2014. Röstberättigade”,
<https://data.val.se/val/val2014/alkon/R/rike/alderkon.html>
(senast nedladdad 2019-08-15).
- Valmyndigheten (2019b), ”Val till riksdagen – Ålder och kön. Val 2018. Röstberättigade”,
<https://data.val.se/val/val2018/alkon/R/rike/alderkon.html>
(senast nedladdad 2019-08-15).
- Valmyndigheten (2019c), ”Val till kommunfullmäktige – Ålder och kön. Val 2014. Röstberättigade”.
<https://data.val.se/val/val2014/alkon/K/rike/alderkon.html>
(senast nedladdad 2019-08-14).
- Valmyndigheten (2019d), Val till Europaparlamentet – Valda.
<https://data.val.se/val/ep2019/slutresultat/E/rike/valda.html>
(senast nedladdad 2019-06-14).
- Wängnerud, Lena (2015), *The Principles of Gender-Sensitive Parliaments*. New York: Routledge.

PUBLIKATIONER

Delegationen kommer att under den tid arbetet pågår ta fram och publicera ett antal kortare skrifter som berör senior arbetskraft på olika sätt. På vår hemsida kommer vi löpande att lägga upp dessa skrifter.

HITTILLS PUBLICERADE:

Rapport 1:

Kan seniorer arbeta längre?

Rapport 2:

Att arbeta till 75 – en bra början

Rapport 3:

Tidiga ålderspensionärer
– vilka är de?

Rapport 4:

Hur gamla blir vi?

Rapport 5:

Stanna eller gå?
SwAge-modellen = hållbart
arbetsliv för alla åldrar

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

www.seniorarbetskraft.se

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

www.seniorarbetskraft.se

ISBN 978-91-985429-6-7

Omslag: Elanders Sverige AB
Bild: Agneta S Öberg